

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 14.6.2004 61. vuosikerta Numero 2 Sivu 5

Ylipuutarhuri ja käytännön koetoiminta

Irma Voipio, professori (emer.)

Ruokakaupassani hedelmien ja vihannesten värikkäät rivistöt toivottavat tervetulleeksi jo ovelta. Ostoslistallani ovat nyt porkkanat. Ne on pakattu muovipusseihin, joiden kyljessä on teksti "Suomalaista porkkanaa", tuoteseloste, viittaus EY-asetukseen ja tieto pussin hävitettävyydestä. Näin ei ollut nelisenkymmentä vuotta sitten. Muovipusseja kyllä oli. Sen todistaa harjoittelukirjani väliin talletettu kääre, jossa seisoo: tuoreita puhtaita vitamiinirikkaita valikoituja, Puutarhatuottajat Tampere.

Tämä todistuskappale vie ajatukseni vuoteen 1961, jolloin olin ensimmäisen kauden harjoittelijana Kangasalla Wääksyn kauppapuutarhassa. Puutarhan toimintaa johti tuolloin ylipuutarhuri Pentti Hallamaa, alan väelle kokeilunhaluisena edelläkävijänä tutuksi tullut mies. Harjurin näkökulmasta erityisen myönteinen piirre ylipuutarhurissa oli, että hän uskoi harjoitteli-alaistensa henkisiin kykyihin. Harjoittelu ei saanut olla pelkkää pellolla raadantaa, vaan pomo toivoi meidän harrastavan koetoimintaa ja suorittavan kokeita.

Koesuunnitelmat tikkuaskin kanteen

Kokeita edelsi suunnittelupalaveri. Se taisi useimmiten olla pitkä ja perinpohjainen ylipuutarhurin yksinpuhelu, jonka kuluessa kävi selväksi, miksi koe tehtäisiin. Numeroista oli pulaa, joten niitä piti saada. Palaverin päätteeksi pomo teki muistiinpanonsa tikkuaskiin ja lähetti harjurit asialle.

Noina aikoina kauppapuutarhat alkoivat erikoistua. Kaiken mahdollisen kasvattamisen sijaan haluttiin keskittyä muutamaa tuotteeseen. Wääksyssä oli päätetty paneutua kolmeen osa-alueeseen, joista yksi oli liemijuuresten viljely ja varastointi. Tällä sektorilla lajeista tärkein oli porkkana, jota aiottiin myydä vähittäispakkauksissa. Siksi yksi tutkimustehtävistä oli porkkanan pussituskustannusten määrittäminen.

Porkkanaa pussiin

Sitten tehtiin se koe. Porkkanat nostettiin, kuljetettiin pellolta, pestiin paljussa, pussitettiin ja pussi suljettiin ritsakumilla. Kaikista työvaiheista otettiin tarkka aika. Kokeen päätyttyä harjurit laskivat minuutit, jotka esimiehen avulla muutettiin markoiksi. Sitten kokoonnuttiin taas syviä

luotaavaan palaveriin, minkä tuloksena kiteytyi johtopäätös: "Huomioiden muut porkkanan viljelystä johtuvat kulut voidaan pussituksen kannattavuutta tässä vaiheessa pitää kyseenalaisena. Mutta todennäköisenä voidaan pitää sitä, että aate on elinkelpoinen, kun sitä kehitellään edelleen."

Viittaus viljelykuluihin vaatii selitystä. Porkkanapelto, noin 2/3 hehtaaria, hoidettiin pääosin käsin. Porkkana kylvettiin Planet Juniorilla, harvennettiin ensimmäisen kerran urakkatyönä ja toisen kerran tuntityönä. Rikkaruohot perattiin käsin kolme kertaa ja lisäksi rivivälejä jysyttiin kolme kertaa pikkujysymällä. Multaus tapahtui Vakovillillä ja sadonnoisto käsin. Saattaa uskoa, että viljelykulut hyvinkin ylittivät tuolloisen markkinahinnan.

Aumasta varastoon

Neljä vuotta myöhemmin liemijuureksiin liittyvä koetoiminta tuli taas ajankohtaiseksi. Nyt ylipuutarhuri toivoi tehtävän varastointikokeita. "Pussitusaatetta" oli kehitelty hyvin tuloksin ja viljelyä rationalisoitu. Varastotilatkin oli saatettu uuteen uskoon. Vuoden 1961 inventaari kertoo silloisen tilanteen: "Kirstikellari on kivikellari, peräisin 1500-luvulta, alakellari on asuntorakennuksen alla oleva betonikellari, kaali- ja purjokellarit ovat navetassa, edellinen entisessä nuorten karjan osastossa, jälkimmäinen entisen karjakeittiön alla. Porkkanat varastoidaan aumassa." Nyt (1965) porkkanoita ja muita juureksia varten navettaan oli rakennettu tuuletusvarasto.

Ennen varastointikautta pidettiin jälleen suunnittelupalaveri, jossa asiaa puitiin perin pohjin. Joukkoon oli liittynyt edustaja Erkylän puutarhasta, jossa myös oli päädytty tuottamaan ja varastoimaan liemijuureksia. Siellä hanketta veti Lars Rajewski, puutarha-alalla tuolloin hyvin tunnettu persoona hänkin.

Muutosta oli tapahtunut siinäkin mielessä, että harjoittelija oli suorittanut perustutkintonsa ja assisteerasi Helsingin yliopiston Puutarhatieteen laitoksella. En muista, missä määrin assistentin sana painoi koesuunnitelmaa kehiteltäessä vai noudatettiinkö siinä käytännön miesten toiveita. Lopputuloksena oli kyllä aika järeä hanke: kaksi varastointikautta kahdessa silloisessa "suurvarastossa", joissa oli porkkanan lisäksi kolme muuta kasvilajia, monta varastointiaikaa ja pääkokeen rinnalla pari kolme pienempää. Kirjalliset suunnitelmat – jos niitä oli – piirrettiin ruutupaperille, ja sitten toimeen. Talkoohenki oli korkealla. Tuskin kukaan puhui kustannuksista mitään. Jokainen vain hoiti sovituksen osuutensa.

Tulokset talteen ja julkisuuteen

Puutarhojen panokset olivat kyllä suuret. Aineiston viljely, varastotilat ja -laatikot, olosuhteiden säätö ja seuranta sekä avustaminen havainnoinnissa vaativat tuntuvia uhrauksia. Mutta ei assistenttikaan vähällä vaivalla päässyt. Kun

kevättalvella 1967 oli saatu viimeiset havainnot, alkoi tulosten käsittely.

Laskenta tapahtui kovaa kalinaa pitävällä laskukoneella, joka "tulosti " numeroita paperirullasta purkautuvalle nauhalle. Lämpötilan ja ilman kosteuden mittaustulokset piti poimia monen monilta liuskoilta, sitten siirtää ne kuvaluonnokseksi millimetripaperille ja siitä edelleen puhtaaksi piirtäen kuultopaperille. Teksti oli parasta laatia aluksi käsin, sillä yksikin lyöntivirhe kirjoituskoneella saattoi olla kohtalokas, korjausnauhaa kun koneessa ei ollut. Kalkeeripaperia sopi käyttää, jos halusi tekstistä jäljenteen.

Kuitenkin kertomus kokeesta valmistui ja julkaistiin kohtuullisen nopeasti. Myöhemmin saatiin Eripainos Maaseudun Tulevaisuuden Koetoiminta ja käytäntö -liitteestä 10/67. Kaksi tiheään ladottua A4-liuskaa. Jutussa on neljä taulukkoa lukuisine numeroineen ja tekstissäkin aika lailla numeroita. Muistelen, että noina aikoina jo kuului ääniä, kuinka tutkijat suoltavat kirjoituksiinsa niin paljon numeroita, ettei kukaan jaksa niitä lukea. Kaipa niin on. Lohdutuksesta käy tieto, että on niitäkin, jotka ovat suorastaan ahnaita numeroille, kuten tämän tarinan ylipuutarhuri. Kuinka hän olisi ilman niitä muuttanut kokeista saadun tiedon markoiksi?

Kolmas näytös

Ei kahta ilman kolmatta, sanotaan. Saiko yhteinen koetoiminta "pussitusaatteen" ja varastoinnin merkeissä pisteensä iin päälle? Vastaukseksi voi sanoa, että tavallaan sai. Se tapahtui 1970-luvun puolivälin paikkeilla ja monin tavoin muuttuneissa merkeissä. Tuolloin ylipuutarhuri oli jättänyt Hämeen ja muuttanut Savon maisemiin. Nyt ei enää puhuttu muovipusseista eikä ritsakumeista, vaan kuluttajapakkauksista, pakkauslinjoista, koneellisesta jäädytyksestä ja miljoonahankkeesta. Tikkuaski ja ruutupaperi olivat käyneet riittämättömiksi. Paperiröykkiöt peittivät ylipuutarhurin työpöydän; tutkimuksia, erittelyjä, laskelmia, lausuntoja.

Roolimmekin olivat ikään kuin vaihtuneet. Nyt ylipuutarhurin osana oli tuottaa perusdata, jonka minä muutin markoiksi. Tuolloin tiedostin, että yhdessä ominaisuudessa olin kasvanut ylipuutarhurin mittaiseksi. Ahnauteni numeroille oli valtava.

Lisätietoja:
puh. (09) 601 649

Irma Voipio

Irma Voipio syntyi vuonna 1936 Helsingissä. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa ja väitteli maatalous-metsätieteiden tohtoriksi vuonna 1971. Voipio työskenteli Helsingin yliopiston puutarhatieteen laitoksella vuoteen 1973. Sen

jälkeen hän siirtyi Kehitysaluerahastoon. Vuosina 1982-1986 Voipio työskenteli projektipäällikkönä ja julkaisutoimittajana Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahastossa sekä vuonna 1986 tutkijana maa- ja metsätalousministeriössä. Tämän jälkeen hän palasi Helsingin yliopistolle, jossa työskenteli puutarhatieteen yliassistenttina. Hän hoiti määräaikaista puutarhatieteen professuureja ja vuonna 1998 hänet nimitettiin professoriksi. Eläkkeelle hän jäi 2001.

Riitta Salo

